

Ipítiani Îtun anaaé kéwaraa-yubaq Ipítiani-marupaq Póroma agatáiyé.

¹ maamin-áímmá kemá Póroma Ipítaini-marupaq-wayukama náayuwabi Îtuma Metáíyan-aama akoqnáá umá kéyaqtoraa-yubaq kágayaune. máqte-kayukabi Metáíyaqtaba abarokáq timá yiménúnnama minnáyaba Áánûqtuma kemmá timátíkaiye.

² maamin íráqôn-aaimma ketibotáámá Áánûqtu ketáái uyátárai-nakoma Îtu Káríqtote yeqtôpake kuména maamin íráqôn-aaikaraq kaayoné-yátáákáráq yeqtôpake kúmímma keráwáqá mayaígáae téq tímikaune.

³ Áánûqtuma ketáái uyátárai-nakoma Îtu Káríqtoni aboámá múte yauwí-náqiye. wemá anón-iraqo-qtataaqa keqtáámá umátikenataa minná wenáanimma keqtáábí wenôpake timátíkáitana kukáiyé.

⁴ Áánûqtuma maramá íma tarôq uréna keqtááyábá mamá wenáanikoni iyápó-annaraa umátíkaraiqtaae.

ketáámá Áánûqtuni ákái-yataaqa tirunóbáqá máinaboana ketáámá kúmikaraq otaakáráq íma wáimma-wayukaraa umá mánunatae.

⁵ Áánûqtuma wemá ákáitabae téna keqtáámá Îtu Káríqtoni-annabi páaq umátikenataa tiráiyé.

⁶ miráipoana Áánûqtuni íráqô-qtataaqtaba wenáwîqa yaaguyaqmá ónatae. maamin-íráqô-qtátááqá Áánûqtu ketáá paá timénataa wenáanima ákáin-iyapoma kuménata tíwáqnaa iyábá uráiyé.

⁷ Ítuma wemá puyénaboana wení naaemá aqtíma wemá ketáái táwî-meyamma mamá paá umátikenata íbêqa Áánûqtuma ketáái kúmiq-yataaqa mamá paá umáyikena miráiqtaba íbêq-awaataqa ketáái kúmiq-yataaqtaba íma puyónúnatae. Áánûqtuma keqtááyábá íráqôniq kéumatikaiqtaae.

⁸ Áánûqtuma áa iténa maamin-íráqó-qtátááqá wemá paá tímikaiqtaae.

minnýaba anónna-anonna íma kanaaráq aménúnatae.

⁹ Ítu Káríqtoqtaba anaaékaqa keqtáámá wení aúpáq-yátááqá tiráátiraiqtaae. minnâ

¹⁰ Ítu wení kanaamô pááq ínana wé mamá yabi íniye. máqte-qtataaqa mamá yorupáinana wemá ebíkáqá yabi íniye. wemá máqte-qtataaqa máqte-kayukagaraq Áánûqtuni márûpaqa maa-márágáráq wení náápaamma mamá yabi íniye.

¹¹ wenamáa wení aúyánámmá waqména wemá áqnáabaqa akoqnáa-aimma keqtáámá Ítíráaeo-wayukabi tímátikenataa móra tiwiráin-náqá wení Metáiyama keqtááyôpaq wemá timákaraiye. ¹² miráitana ketáámá áqnáabaq-kayukama Metáiyaqtaba awétáá uráunatae. Áánûqtuma keqtááyábámá wení tágama-akoqnaa-yataaqa maa-márábi-káyúkámá yirááténa wemá miráigaae téna tiráiyé. ¹³ íbêqa keráwáqá náayuwabi ímo Ítíráaeo-wayukama wemá keráwákáráq tiwirániye. keráwáqá wení árain-aimma itéra maamin-áikómá kanaaráq pukáiyapike tiwíqtuwaniye. itéra “árain-aine” téraq min-áímmá yáqtokaae. Áánûqtuma wení awaaméqá keráwákáq maréna minnâ wení Aokaq-Áágómá akoqnáa-aikaraq téna timáyíkaraiye.

¹⁴ Áánûqtuni Aokaq-Áágómá Áánûqtuni awaaméqá máena minnýaba ketáámá mamá Áánûqtuni máqte-

qtataaqa wemá akoqnáá-aikaraq wení waayúkabi téna matáunatae. Áánûqtu wení waayúkama ayúqma ánatayikena téna yeráwáqá wení tágama-akoqnaa-yataaqtaba wenáwîqa yaaguyabínoe.

¹⁵ miráiyaba keráwáqá uyátárai-nakoma îtumma itáíq-itaiq umá yáqtóráama itareq keráwáqá mi-káyúkámá îtun-aama waqma kéwaraa-kayukama tirummá yímêma itareq ¹⁶ minnýaba aati-aatimá kemá Áánûqtukaq “tíkáiye” téq keráwáqtábá kêtune. keráwáqtábámô nunamummá kéteqa ¹⁷ kemá ketáái anómma kateko-kétíbótáá wení Aokaq-Áágómá keráwáqá amíyátábá kêtune. mirámô inaqaama keráwáqá áaimma yayuwé mi-qtátááqá Áánûqtuqtaba abarokáq aónanoe. miráinaq keráwáqá Áánûqtumma aanábóráá aónama minnýaba keráwáqtábá kemá nunamupí kêtune. ¹⁸ maénamo keráwáqá ítama arútátukera nóiqtaba Áánûqtuma keráwáqá yááyama minnýabagaraq nunamupí kêtune. minná keráwákáráq îtun-aama máqtemma kéwaraa-kayukagaraq wemá yááyama anón-apeqa anaaékaqa Áánûqtu kanaaráq yimíniye. ¹⁹ Áánûqtuma wení akoqnáágoma ketáágáráq máqtemma kéitaa-kayukayabimma anóniq umá wáíye. wení anó-akoqnaama kémayena ²⁰ mimórá akoqnáánápó Áánûqtu Metáiyamma pukaípíke atínakaraiye. Áánûqtu îtumma mamá ayáánurapaq wení yabíkái-marupaqa ákáraíye.

²¹ Metáiyama wenáwîqa máqte-kamaanikaraq abo máqte-naapaakaraq mú-maqma máíye. íbêqa máqte-kawaa-wayukagaraq máqten-akoqnaagaraq wenáménáápáq wáitana abo anaaékaqa mamá mimórá íniye.

²² Áánûqtu máqte-qtataaqa wenáménáápáqá aítaupi makáiye. Áánûqtu pááq umá wení tiwiránîn-naqa

máqte-qtataakaq anón-naqa wekáqô itáíq-itaiq umá wáráa-kayukati aúrakaraiye.

²³ maami itáíq-itaiq umá wáráa-kayukama yeráwáqá we-naúraa íyana wemá aqnókáá íniye.

maami itáíq-itaiq umá wáráa-kayukama Ítuma wenáagoma yetirunóbáqá ógikaiye. máqte-qtataaqo Áánûqtu tarôq umákainama máqtemma Ítu Káríqtoma ógikaae.

2

¹ keráwáqá íma Ítiráaeo-annabike-kayukao, kúmiqa akátuwe Áánûqtuni ámáan-aimma akatépoaq Áánûqtuni aúrikaq pukáa-wayukaraa umá máqe-uraae. ² naayóbáqá maa-márágón áaimma wakááne. Tááqtaama waátá-aaikoni kawáá-nákó maéna abo wemá waayúkama Áánûqtuni ámáan-aimma akáte-kayukama yeráwáqti yúyánámmá Tááqtaama yabitiráiye. ³ naayóbáqá ketáámá máqtemma Ítiráaeo-wayukagaraq Tááqtaani aammá waréqtaa abo túgoma iqtábáé téqtaa miraráá uráunatae. túgoma wenápáqá koyágu-yayagu umá táwî-aaimma pááq uráunatae. miráiqtaba Áánûqtuma keqtááyábáqaráq aataá tiwááguraiqtaae. ⁴ ááqibo

Áánûqtuni paru-yátááqá ôriq kéena wemá keqtááyábá ôrikaa umá kákaiye.

⁵ ketáái kúmiqtababoana anónná táwî-meyamma mamé yínaqtaa puyónúnataamanibo Áánûqtu wení tiwiránîn-naqa tímikaiqtaae.

abo minnáyabama wekáq náawabi warénama íbêqa wemá íma puyínîbo Áánûqtu ókaraq aúwaraimma wemmá amíniye. itáaro. Áánûqtuni paru-yátááqtabábóana íbêqa ketáámá itaa puyónúnatae.

⁶ Áánûqtu yagaroqtamá wení tiwiraín-náqá Îtute min-nákámá keqtaáyábá naayóbáqá tirááye:

“anaaékaq yemmá kerátámá atínikeka yabíkáin-akoqnaama Áánûqtuma yabíkái-marupaqa yiméyúye.” téta tirááyamma íbêqa páaq uráíye.

⁷ miráitana Áánûqtu máqte-kayukati yináábútáábi yiráaráómmá wení íánatai-iraqo-qtataaqa yiráátiniye. minná wení íráqô-qtataaqa mimórá íráqô-qtataaqa wení tiwiraí-náqá Îtuma keqtaámá timénataa tiráátiniye.

⁸ keráwáqá wemmá itáíq-itaiq uráápoata Áánûqtuni íráqô-qtataaqa keráwáqtí kúmiq-yataapikekaraq puí-yátáápíkégáráq tiwíkaiye.

Áánûqtuni íráqô-qtataakoma íma mayaíráké matááe. ímiye. Áánûqtu keráwáqá ákaq paá tímikaiye.

⁹ Áánûqtuni íráqô-qtataaqa anónnáma étama aarawaamá yetúyánápí “ketáái táaimma uyátáraiye” téta yetúma múte yauwínômanibo

¹⁰ Áánûqtu paá aá tiqtábá aúgeniq umátíkaraiqtaae.

ketáámá áaimma átáma Îtute mánae téqtaama íráqô-mayaimo Áánûqtumma ákáinaikaa umá maami-máyáímá aúyaqtikaraiqtaa íbêqa mayánatae.

¹¹ túyánámmá itáaro. keráwáqô matíkaraamma Yéqtaaeo-wayukamoe. mi-káyúkámá íma Ítiráaeo-wayukae. Ítiráaeo-wayukama yeqtúma waayúka iyáákaq káráma yemá keráwáqá íma kárata-kayukama tááyaraae.

¹² taákaq máráaro. naayóbáqá kerawáqá Ítiráaeo-annabike Îtuma Metáíyanopake nékaq máqe-uraae. máqte-kayukama yeqtí aúkápíke Ítiráaeo-wayukama Áánûqtuma timáyíkaraimanibo keráwáqá mi-kánááráqá Áánûqtuni tímú-timun-aimma Ítiráaeo-wayukate wení

akoqnáá-aikaraq keráwáqá íma yaímma káyainaae. keráwáqá íma móra-yataakaq awé uréq abo íma Áánûqtunnama máqe-uraae. ¹³ miráimanibo íbêqa Áánûqtuni aara iyápóraa umá mááe. Ítuni naaénápó keráwáqá yabititaq Áánûqtuni waaqókáq irááe. ¹⁴ mirá téqtaa kétunatae.

Ítu Káríqtoma kaayoné-yátáákón áaine.

miráitana wemá Ítiráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq mórabí mamá áikuyikaraiye.

Yéqtaaeo-wayukagaraq Ítiráaeo-wayukagaraq yeráwáqti aúkáapimma naayóbáqá kurumá íma kanaaráq aónai-kuruma Ítuma íbêqa mi-kúrúmmá yawarápatukaiye.

wemá yeráwáqti kaayoné-yátááqá aúkáiye.

¹⁵ wemá pukáimma Ítiráaeo-wayukati anón-nakoni ámáan-aimma wemá yawarápama ánatatukaiye.

wemá Ítuma Ítiráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukati aúkáapi kaayoné-yátááqá mamá yíkaraiye.

wemá aúgekaa-kama tarôq uréna íma kaayaqíbo kímora tarôq éna páaq uráíye.

¹⁶ kaapaq-yátáq wenaúma keqtááyábá tiména Ítiráaeo-wayukagaraq Yéqtaaeo-wayukagaraq móra-yubi yíkaraiye. miráitana ketáámá máqtemma Áánûqtu tiwíkai-kayukatae.

Ítuma yeráwáqti kaayoné-yátááqá aúkáiye.

¹⁷ wení kumína-kanaaraq íraqôn-augen-aimma mayáina minnáe. keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtuni népaq-awaataq máqe-uraamanibo ketáámá Ítiráaeo-wayukama Áánûqtuni waaqókáq máqe-uraunatae.

Áánûqtuni kaayoné-yátááqá máqtemma keqtáábí maména tímikaiqtae.

¹⁸ Îtu Káríqtoma keqtaábí kuménataaboana keráwáqá Yéqtaaeo-wayukagaraq ketáámá Ítiráaeo-wayukagaraq mimórá-Áókáq-Áágómá mamá matéqtaa ketibotáámá Áánûqtunopaqa yagaroqtamá kanaaráq yenúnatae.

¹⁹ miráinaq keráwáqá Yéqtaaeo-wayukama íma namuq-wáyúkaráá umá káqo-kayukati marabáqá mááe. ímiye. íbêqa keráwáqá yabíkái-qtataakoni aménáápáqá keqtaáráá éq keráwáqá Áánûqtuni ánná-wayukaraa mááe.

²⁰ naakáá umá Áánûqtuni timákai-kayukagaraq wení amuné-wáyúkágáráq yeráwáqá mitáyaraa umá máawaq keráwáqá mitáyaraa umá mááe. min-nákóni ábomma Ítu Káríqtoe. ²¹ Îtuma ábokaa kéiteqtaa ketáámá wekáq timammá amúnanataa wemá keqtaá máqtemma yagaroqtamá tíkaraiqtae. miráitaqtaa ketáámá yagaroqtamá Áánûqtuni aokaq anó-monoq-nakaa kéunatae. ²² Îtuma keráwáqñápó anó-monoq-namma kéitana Áánûqtuni Aokaq-Áágómá min-ánó-mónóq-náúpáq kémaiye.

3

¹ kemá Póroma keráwáqá Yéqtaaeo-wayukataba ánnánaupaqa máune. keráwáqtábábóana Îtu Káríqtoma kemmá ánnánaupaqa tiyúkaiye. ² é paámi itéq kemmá Áánûqtuma yaímma wení íráqô-qtataaqa tímikaiqtaba tíwáqnaa ónúne. ³ paá min-áúbábí áqa agayéq kemá timá tímikaunama Áánûqtuma wení aúpáq-yátááqá tirááti-raiye. ⁴ min-áúbámá yoraúma itéq kemô áaimma átáma itánúnayaba Áánûqtuni aúpáq-yátááqá wení timákarai-naqtabae.

⁵ naayóbáqá máqε uráá-kayukama min-aúpáq-yátááqtábá íma ítaaraane.

miráimanibo íbêqa Áánûqtuni aokaq timáyíkarai-kayukagaraq wení amuné-wáyúkágáráq Áánûqtuni Aokaq-Áágómá yiráátiraiye.

⁶ min-áté-áímmá minnáε. min-ánó-qtátááqá Ítuma pááq umátíkaraiqtaayaba Yéqtaaeo-wayukama Áánûqtunopake keqtáaráá umá kanaaráq mayánóε. yeráwáqá mimórá-ánnámá ketáátê mááε. máqten-arain-aimma Áánûqtu akoqnáá umá timá tíkaraiqtaama yemá ketêtaa íbêqa kanaaráq mayánóε. ⁷ Áánûqtuma kemá Póromma mamá mórama wení timáyíkarai-kayukabi tíkaraitaq miráipoaq átê-wataama Ítuma keqtááyábá umátíkarain-aimma kêtune. Áánûqtuma wení íráqô-qtataapike yaímma tiména wení akoqnáágo kepí mayái kémayaiye. ⁸ kemá Áánûqtuni waayúkama yeráwápké anómma íma máune. ímiye. kemá paá yinaaé kéune. miráimanibo Áánûqtu kemmá máqte-kayukabike yabititaaq minnáyaba timuqá kémaraune. kemá Yéqtaaeo-wayukama abarokáq timá-yimikaaε téna kateko-yátááqá Ítu Káríqtoqtaba kemmá Áánûqtuma timátíkaraiye. mi-kátékó-yátááqá Ítuqtaba uyátá-maqma anómma wáipoata ketáái wataáyaba minnáma íma kanaaráq tenúnataε. ⁹ Áánûqtu wení aúpáq-yátááqtábá kemá máqten-aayapaq-wayukama timá-yimikaaε téna kemmá timátíkaraiye. naayóbáqá maamin-áúpáq-yátááqá máqte-kanaaraqa Áánûqtuni aúyánápí aúyoqma wáqε-urena wemá máqte-qtataaqa tarôq urái-nare. ¹⁰ miráimanibo wemá íbêqa akoqnáá-wayukagaraq náápaa-kayukagaraq ketáámá Ítun anaaé kéwarauna-wayukanapo yemmá wení itaí-yátááqá keyiraatiye. ¹¹ maa-márámá íma tarôq uréna Áánûqtuma nói-

qtataarabi maa-márábímmá pááq íniye téna aúyánámmá ítaraiye. íbêqa wemá abarokáq ketáái uyátárai-nakoma Ítu Káríqtoma wení mayaíráké mamá pááq kéiye. ¹² íbêq-kanaama ketáámá náayubi Ítu Káríqton-aama wáráanna-wayukataama Áánûqtute wataá-wataa kanaarác tenanataá Áánûqtu keqtáámá ítátikaniqtaae. ¹³ abo kemá kaarabútimo wéqo tútiqo matáunayabamibo keráwáqá Ítumma íma ayuwéraq yáqtóráaro. kemá maami-tútíq-yátááqtábá keráwáqá uyátá-maqma akoqnáá ígáae téqa kémayaune. keráwáqô akoqnáá umá máiyana Áánûqtu keráwáqtábá amuqá matikániye.

¹⁴ ketibotáámá Áánûqtuma wení aúpáq-áúyánámmá kemá túyánámmá kéiteq wekác tiraayutaúmmá káyaone. ¹⁵ máqten-annama maa-márábíkárác Áánûqtuni márûpakaraq yeqtíwîqa yeqtí náápaakaraq Áánûqtuma yímikaiye. ¹⁶ Áánûqtuma wení akoqnáábike tirunóbáqá wení Aokaq-Áágómmá mayaígáae téqa keráwáqtí tíyaqa akoqnáá umátikeq minnýaba nunamupí keráwáqtábá kétune. ¹⁷ Ítumma itáíq-itaiq umá mái-yataaqa yáqtoraignae téqa Ítuma tirupi máetaq minnýabagaraq nunamupí kétune. yaayánûkoma marabí wiqména kúmikkaa umá keráwáqtí itáíq-itaiq í-yátáákómá miráuma Ítuni akaí-yátáápáqá wiqmá kumíniye. ¹⁸ Ítuma náaraq umáwabi méyábáq uyátena mémánóbáq kubaúma keqtááyábámá kákaitaq keráwáqá minnýábá ítama tágaigaae téq nunamupí kétune. ¹⁹ ketáámá wení akaí-yátááqtábámá íma ítátuweqtaamanibo wenáaimma tíménaqtaa ógiqma mayaígáae téqa keráwáqtábá nunamupí kétune.

²⁰ Áánûqtuni akoqnáá-yataakoma ketáábímmô kéinanama maamin-ákóqnáá-yátááqá mú

kéuyatamaqtikainanataa ketáái túyánákáráq
ketáái inaa tí-yátáákáráq uyátá-maqma íniye.

²¹ ketáámá Áánûqtuni ánnábike-kayukama Ítu Káríqto-
qtabama wekáq “tíkáiye” téqtaa wenáwîqa aati-
aatimá matúq-matuq umá múte kéyauyunatae.
áre.

4

¹ kemá Póroma waayúkati yúrikaq itó-uma Ítuqtaba
abarokáq timá yímikaunayababoq kemá ánná-naupaqa
paá máune. miráimanibo keráwáqá maamirái-qtataaqa
Ítumma akáinaiq kéiyaq kemá minnáyaba tikaíkáae téqa
kétune. ² abo íma otaa-káyúkáráa aúráro. kaayoné umá
máaro. yaímma-wayukamo íkarutaiyamma paá yeráwáqá
yíkáaro. ³ keráwáqá kaayoné-yátááqá anónna-anonna
yiméra mórabi Áánûqtuni Aokaq-Áágóní aménáápáqá
paá máero. ⁴ ketáámá mimórá-túyáwáákáráq mimórá-
Áókáq-Áágópí kémaunatae. kímora íma aónarauna-
yataaqa awé ónúnyabataa Áánûqtu tááyaraiye. ⁵ kímora
uyátárai-naqa ketáámá matéqtaa ketáámá máqtemma
wekáq tirummá kámunatae. ketáámá máqtemma
mórai q umá Áánûqtuni Aokaq-Áágógáráq kéberaunatae.
⁶ ketáámá mimórá-kétíbótáa máiye. wemá Áánûqtuma
máena káqomma akoqnáa-naqa wekáa umá íma máiye.
wemá uyátá-maqma máqte-qtataaqa máiye. wemá
keqtáábí máipoata káqo-kayukama wení akoqnááqomma
ketáái mayaíbí yemá káona. ⁷ Áánûqtuma tirááténataa
wemá keqtááyábá ôriq umá ákáitana Ítu Metáiyamma
tímikaiqtaae. ⁸ Áánûqtuni aúba-wannaagoma maará
kítiye:

“wemá uyéna ánná-naupake-wayukama taígani
kuyátúrena waayúkaraq amuq-yatááqá
yímikaiye.”

mirá téna Tébitini ibí kétiye. ⁹ abo wemá meyábáq utáiyé. min áaimma yaímma-kanaama maa-márábí máqe-uraiye. ¹⁰ min-nákómá kukáimma wemá mimóránákómá anaaékaqa utáiyé. wení náapaamma maa-márábí-káyúkámá yiráátiniqtaba wemá utáiyé.

¹¹ wemá wenamáárîq téna “keráwápíké yaímmama timáyíkarai-kayukama maíyata abo yaímmama Áánûqtuni amuné-wáyúkámá maíyata ínoe.” téna “yaímma-wayukama waayúkati yúrikaq itó-uma máeta átê-wataama tínô-kayukama maíyata ínoe.” téna “yaímmama yirááti-wayukama maíyata ínoe.” téna tiráiyé. ¹² waayúkama yokaa umáyikai-aimma uyátárai-nakoqtaba mirá-umatikanoe. maami-máyáímá nóinabiyo? mi-máyáímá minnaé. Ítu Káríqtoqaq yirummá améta taígani-kayukama kuyátúmeta yíwáqnaa umá yeqtí itáíq-itaiq í-yátááqá akoqnáá umáyikanoe. ¹³ maami yirááti-wayukati watáanapo kétimati-miyanataa Áánûqtuma keqtaámá wenáanikomma aónayaba tiráátiniye. wekáq ketáái itáíq-itaiq í-yátááqtábá yirááti-wayukati watáagoma tíwáqnaa ínîqtaae. mi-kánáámá ketáámá yagaroqtamá áíkuiyona-yupaama mi táoqa Áánûqtuma keqtaámá timátimiq-timatimiq umá kétiraatinanama ketáái tirun-íyápógómá itóqma Ítu Káríqtoni áaimma mayéna anóniq íniye. ¹⁴ mi táoqa ókaraq iyápóraa ketáái túyánákómá íma wániye. mi táoqa uwáágoma yaayanama waeráinikaa umá ketáámá káqo-kaqon-aiqtaba íma waeránátae. ímiye. ketáái tirun-íyápógómá itóqma anóniq ínataa táwî-wayukati makáqma aónai-yataakaraq kaaqaari-áíkáráq ketáámá íma itánúnatae. ¹⁵ ímiye. aaqáo. miráimanibo ketáámá árain-aimma téqtaa Ítuni akaí-yátáákáráq óq-wayukayaba tikánîqtae. miráinaqtaa ketáámá itóqma

Îtun aúyawaakaa onanataá wemá aqnókáá íniye. ¹⁶ Îtuma íbêqa máqtemma wekác itáíq-itaiq umá máa-kayukama yagaroqtamá wenaúyawaakaa umá aráápayikanena kéíye. máqten-aayapaq yabíkéna móra-mora-aukapakemma weqtábá-weqtaba akaíyátábá Îtumma yokaa kéumakaae.

¹⁷ íbêqa akoqnáá umá uyátárai-nakonopake timá-timune. keráwáqá Yéqtaaeo-wayukaraa umá yeqtí aíbôq-yuyanakaraq íma máaro. ¹⁸ yeqtí yúyánámmá paá kumayupí wáíye. yemá koáráaq-wayukaboata Áánûqtunopake nékaq mááe. ¹⁹ yeráwáqá máqte-tawikiyaamoq-yataaqa tarôq kéeta minnýaba íma yigaaebí kémaraae. ²⁰ maamirá-qtátáákáá-qtátááqá Îtuma Metáiyama wenôpake keráwáqá íma ítaraae. ²¹ ímiye. keráwáqá Îtun-aama kéitaawana wemá árain-iraqo-qtataaqa keráwáqá tiráátiraiye. ²² keráwáqtí naayón-ááímmá keráwáqtí tógoma ákáin-aaikaraq naayó-páái-únákáqtóráá umá tiwáábáq kabiraimmá maamirán-ááímmá keráwáqá paábaq matúwáaro. ²³ minnámo matuwéqa aúgen-unakaqtoraa umá aúge-tuyanakaraq aúgen-aaikaraq kúberaaro. ²⁴ mirámô éqa káqomma íráqô-kanokaa umá kúberanoe. aúgemma káqo-naqa aúqma keráwáqtí táaimma aokarîq umá kateko umá Áánûqtun-aaikora a umá waíno. ²⁵ miráinaqa kaaqaari-áímmá ítero. aati-aatimá pááq ínî-qtataaqtaba árain-aimma tero. ketáámá mimórá-túgóní waayúkaboaqtaa wenamí-kenamin umá paá árain-aiqtaa tennatao. ²⁶ abo keráwáqá táyámma ínaqa íma kúmiq-yataariq oro. abo íma táyámma yuwákaiyana waíno, ímiye. mimórá-yúpáámá aabaúmá íma kupékainaqa

²⁷ abo táyámmo íq-ia kéíyanamoena Tááqtaama tirunóbáqá yaberániye.

²⁸ keráwáqtí aúkápíke móra-nakoma moyá-nákómá

máqe-urenama íma ókaraq moyámmá mayaíno. íma miráinimanibo wemá mayaí ko mayaíno. wení ápéqtaba kamáa káena mayaí kémayena anaaékaqa móra-yataaqa íma makáiya-kayukama yemmá kanaaraq yíwáqnaa íno.

²⁹ tóyaupike táwî-aimma íma yuwákéraq tero. miráimanibo paá mi-kátáamá waayúkama umá yíqtaaiq ínîn-aimma tíyana keráwáqtí táagoma yemmá íráqôniq umáyikaniye. ³⁰ Áánûqtuni Aokaq-Áágómmá ummaayátááqá íma áméro. keráwáqtí matúq-matuq umá táí-meyakaraq puí-yátáákáráq mipíkemma keráwáqá Áánûqtuma tiwíkaitana wení Aokaq-Áágómmá keráwáqtí tiwiraí-yátáákómmá káraapaiye. ³¹ táwî-toiqa makéq máqten-aimma temmá paábaq iyaabótúwáaro. íma tíyan-aimma aayaqtáa umá téraq káqo-kayukayaba mamá táíq umáyikai-tuyanamma íma ítáaro. ³² anónna-anonna umá íráqôniq oro. anónna-anonna tíyaqa áméro. abo taákaq oro. Ítuni áwíkaq Áánûqtuma keráwáqtí otaammá paábaq matukáiqtaba keráwáqá miráráa umá anónna-anonna otaammá paábaq matúwáaro.

5

¹ aboámá wení iyápó-annama yíkainiq umáraa Áánûqtu keráwáqtábá kákaiye. keráwáqá wení iyápó-annaboq wenáikaa umá keráwáqtí táaimma mamá páaq oro. ²⁻³ Ítu Metáiyama keqtáa tiráaténa ákáiniq umá keráwáqá káqo-kayukayataba tikaíno. minnâ Ítu Metáiyama keqtááyábá ákáitana wenaúwaraimma tímikaiqtaae. Ítiráaeo-wayukama yeráwáqtí kúmiq-yataaqtataba móra íráqô-kamma ikámma Áánûqtukaq ámikaane. íbêqa ketáái kúmiq-yataaqtatabama Ítuma ketáái amí-yátááqá Áánûqtukaq máqe-urena Áánûqtu min-ámí-yátááqtábá amuqá makáine.

keráwáqtí aúkápimma kebó-yátááqátábá káqo-kayukati máqte-qtataaqtaba túranannama aiyábámá maami-kááyáq-yátááqátábá íma tero. Ítumma waráíya-kayukama maamirái-qtataaqtaba íkéte. ⁴ kebó-áímmá aábê-aikaa umá ítero. ímiye. paá keqtóyauqa ógaaqma Áánûqtuqtaba “tikáíye” tero.

⁵ maaminnáyaba taákaq máraaro. maa-káyúkama kebó-yátááríq kéo-kayukagaraq káqo-kayukati minnáma máyáa-qtataaqtaba yúrananna káa-kayukagaraqa yeqtí anónnáma Áánûqtuni tiwirái-nákómá yabíkái-marupaqa íráqôn-apeqa íma wániye. yemá miráuma waayúkama yeqtí kamuqá óqtakakenabi yaataké tarôq umáka-qtataakaq kéita-kayukaraa mááe. yemá máqtemma Áánûqtuma yabíkái-marupaqa íma uyáberanobo Áánûqtuma yemá anaaépariq umáyikaniye. ⁶ yaímma-wayukama yeqtí kaaqaari-áímmá keráwáqá íma iyuwáiyata makáqma aónaaro. mi-káyúkámá maamitáwí-yátááríq kéiya-kayukama Áánûqtuni áyámma mayánóe. ⁷ keráwáqá nékaq maamirá-káyúkábíkémhá máero. ⁸ naayóbáqá keráwákáráq kumayuq-yátáákáráq táwî-yataakaraq tirunóbáqá wáqe-uraimanibo íbêqa uyátárai-nakoma tirunóbáqá máitaq abo keráwápí ómmá ógiqma mááe. miráuma ókón áráakaa umá máaro. ⁹ ókómmá máqten íráqôn-aaikaraq arupú-aaikaraq árain-aaikaraq abarokáq mamá pááq kéíye.

¹⁰ nói-qtataakoaq uyátárai-nakomma amuqá kémarakaiyaa minnáyaba abáá oro. ¹¹ mi-qtátááqá waayúkama kamayupí kéo-qtataaqa keráwáqá tinaaémma umáyíkáaro. miráimanibo keráwáqá yiráátero. yemá otaammá kúyo-kayukama mááe. ¹² táwî-yataaqa waayúkama kumayupí aúpáq oqtábá paá watáayaba kemá tigaeyô kétune. ¹³ ópí maami-táwí-

yátááqá aónama kétageta kanaarác aónáiyana paábaq kumayukóráá umá koínanama ókómó anónaraq wení márúqa kémayaiye. ¹⁴ miráipoata maan-áímmá ten-áímmá kéitaunatae.

“keráwáqá tùmô wáe-kayukao, itó-oro. pukáapike itó-magiyana Metáiyama ómmá timíniye.”

téna Áítáiya Áánûqtuni amuné-nákómá naayóbáqá agatáine. ¹⁵ abo keráwáqá nói-qtataaqtatabi ommá atéréaro. íma aíbôq-tuyanakaraq mánomanibo aá itaí-wáyúkáráá umá máero. ¹⁶ íbêq-yupaama táwî-kanaaboq keráwáqtí túwaraa-kanaama yabíqma arutéraq íma táwí-táwí oro. ¹⁷ íma aíbôq-yataariq ínômanibo uyátárai-nakoni aúyánámmá abáá umá pááq oro. ¹⁸ íma aíbôq-nomma néraq neginaagí ínômanibo Áánûqtuni Aokaq-Áánápó mamá ógiraaro. ¹⁹ keráwáqá mi-qtátááqá uyátárai-nako Áánûqtuma káqo-kayukayaba umáyikena keráwáqtábágáráq umátikena i-qtátááqtábá íbí anónna-anonna umá tíq-tiq oro. nunamummá íbí tero. uyátárai-nakokaq tirukakékáráq imá tóyaupikemma kaapáupikekaraq tero. ²⁰ ketáái uyátárai-nako Ítu Káríqton áwîkaq ketibotááma Áánûqtukaq “tíkáiye” téraq máqte-qtataaqtaba oro.

²¹ Ítu Káríqton-aama kéiteraqq keráwáqá móra-mora-yuma weqtábá-weqtaba umá yetiménáápáq máero. ²² aaragô, keráwáqá uyátárai-nakon áama wáráanikaa umá keráwáqtí tiwaiqmááti yáama wáráaro. ²³ ketáámá itáíq-itaiq umá kéuna-yutaama Ítu Káríqton aúraa umá máunanataa wemá aqnókáá máitana miraráá umá ánáakoma aúráitana wenawaikómá aqnókáá umá máíye. aamô itáa-kayukama Ítun aúraa owana wemá yemmá pukáapike kéyiwiraiye. ²⁴ Ítun-aama itáa-kayukama wení náapaakoni aménáápáqá mááe. miraráá umá ánáakoma

wenawaikóní náápaakoni amenáápáq máíye.

²⁵ yiwaikô, Îtu Káríqtoma wekáq yirummá ámê-kayukayaba ákáitana yeqtábá pukuráíye. miráráá umá keráwáqá yiwaiqmááqa keráwáqtí tínaaqmaataba tikaíno.

Îtu Káríqtoma wekáq yirummá ámê-kayukayaba pukéna

²⁶ wení wataánaipo mamá aokarîq umáyíkaraiye.

yeqtí kúmiq-yataaqa paábaq kématuwena tete umáyíkaraiye.

²⁷ miráuraiqtaba wení waayúkama anaaékaqa wenaúrakaq kanaaráq itó éta yemá tágaginoe.

unáákáqtôraq paaigómá kááraa-kaaraa íena íma kaabú-káábú iníkáá umá wení waayúkama tágaginoe.

wemmá wáráa-kayukama aokarîq éta máqten-otaakaraq íma waínna miráráá-kayukayaba Ítumma kákaiye.

²⁸⁻²⁹ yiwaiqmááqa yeráwáqtí yúyaba yíkáiniq umá mórai q umá yetináaqtaba yikaíno. máqtemma yetúgoma íma kéyiwaagoe. ímiye. abo aáwaqa améta íráqôni q umá kéyabiye. miráuma móra-nakoma wenamáárîq wetábá ákáiniq umá wenánáakoqtaba akaíno. ánibo Ítuma wenaúgaraq kéyabiye. wenaúma nóinabiyo? ketáámá wekáq tirummá amúnna-wayukataama wanaúma máunatae. ³⁰ ketáámá Îtu Káríqton aúma máqte-tuyawaaqa máunatae. ³¹ minnáyaba Áánûqtuni aúba-wannaabi kétiye:

“waagómá wenanóboama kéiyuwena wenánáakote yagaroqtániye.

maa-kááyáq-nákámá mimórá-yúmá auráyóye.”

téna Mótetima Áánûqtuni aúba-wannaabi agatáine.

³² maamin-áímmá aúpáq áaikaraq wáíye. móra-nakoma wenánáakote kétibo aúpáq-áímmá mirá téna Îtu Káríqtoma wení anaaéma kéwaraa-kayukayaba kétiye.

³³ miraráá umá keráwápíké móra-mora-nakoma wetábá ákáinikaa umá ánáakoqtaba akaíno. ánáakoma awaikón áama yaaguyaqmá itaíno.

6

¹ iyápô, uyátárai-nakon-aama kéwareraq keráwáqtí tinóboyuti yáama wáráaro. minnáma aanaúramma paá wáíye. naayóbáqá Mótetima maará téna agatáine:

² “keráwáqtí tinóboyuti yáama yaaguyaqmá itáaro.” minnáma áqnáabaq ámáan-aimma timá móra akoqnáá umákain-aimma Áánûqtu timá tímikáíye. minnáe:

³ “miraráá íyana máqte-qtataakoma íraqôniq umáqtikainaq maa-márábí ayáqtáá-yupaama mánoe.”

téna Áánûqtuma timá akoqnáá uráine. ⁴ yiboáo, íma keráwáqtí iyápóma mamá áyámma í-yátáápí aúqyíkáaro. ímibo keráwáqá uyátárai-nakoma tiráátinikaa umá keráwáqtí iyápóma yiráátero. yemá táwî-otaama kéguyamma yemmá táí-meyamma yímero. keráwáqá mirámô éqa yemmá anaúrikaq mamá yiráátimayikanoe.

⁵ mayái-wáyúkáo, keráwáqtí kawáá-wáyúkátí yáama wáráaro. tirukaké yáama yaaguyaqmá wáráaro. keráwáqá Ítu Káriqtokaq mayái kémayeraq miraráá umá keráwáqtí kawáá-wáyúkáráq mayái yikáinaiq umá íraqôniq umá máyáaro. ⁶ móra-nakoma íma yabikáinaq keráwáqá aati-aatimá íraqô-mayaima máyáaro. ⁷ keráwáqá paá waayúkayaba yimuqá marakaí-máyáímá íma mayánômanibo uyátárai-nakoqtaba amuqá marakaí-máyáímá máyáaro. ⁸ taákaq máráaro. íraqô-qtataariq keráwáqá kéomma mimórá-yátááqá anónnáma uyátárai-nakonopake mayánóe. maamin-áímmá máqte-kayukayabama áraíne. mi-máyái-wáyúkámá ápéqa máyáakaraq mi-máyái-wáyúkámá íma ápéqa máyáakaraq

máqte-mayai-wayukayabama maamin-áímmá áraíne.
⁹ kawáá-nákô, keráwáqtí mayai-wáyúkáyábámá mórai q
 oro. keráwáqá yemmá íma ikatí-áímmá tero. taáka q
 oro. uyátárai-nakoma Áánûqtuma yabíkái-marupa q
 wemá yeráwáqtí uyátárai-nakaraq keráwáqtí uyátárai-
 nakaraq mimórá máena wenaúraka q paá-wayukagara q
 anó-kayukagara q íma mááe. ímiye. máqte-kayukama
 mimórá-áuyánáká q káyainaiye.

¹⁰ keráwáqtí tébaka q-kanaama maa-márábímmô
 máeqa uyátárai-nakoqtaba akoqnáá-wayukama aúráaro.
¹¹ keráwáqtí akoqnááma uyátárai-nakonopake máyáaro.
 wení akoqnáarake matéqa weyukáá mayéq keráwáqá
 Tááqtaama makáqma yabitíné ínnayaba keráwáqá
 akoqnáá umá kanaaráq itó-inoe. ¹² ítáaro. ketáámá íma
 waayúkate ááíqa kéunatae. ketáámá maa-márábímmá
 anókogaraq yeqtí náápaakaraq kumayupíqtábá ááíqa
 kéunatae. ketáái ááíqa waátáma ketúrapike íma kanaaráq
 káonetaa yetê ááíqa kéunatae. ¹³ mirá kéíbo Áánûqtun
 áaimma weyukáá mayéraq mi-táwí-kánáámá yínnama
 keráwáqá imaamu-wáyúkáráá umá kanaaráq itó éq íma
 yawautínoe. ¹⁴ miráuma keráwáqá itó umá imaamu
 kuyéqa Áánûqtuni árain-aimma tímûranna kuyéq
 wení arupú-yataaqa títaaraq tiraaqá kuíyana waátá-
 akoqnaagoma keráwápímmá íma kanaaráq kobérániye.
¹⁵ maami íráqô-kataama kaayoné-yátááqtábá aítuqo
 ánaakuyonaikaa umá mi-kátáámá taáka q máráaro.
¹⁶ maamirá éq keráwáqtí itáíq-itaiq umá yáqtorai-
 yataaqa túbáqá keráwáqtí weyukóráá umá akoqnáá
 ina q itó oro. keráwáqtí uyátá-maqma itáíq-itaiq
 umá yáqtorai-yataaqa Tááqtaama uyátanena ínnama
 aúyaqtikaniye. ¹⁷ keráwáqá pukáapike atóbatikaniqtaba
 Áánûqtu akoqnáá umá timá-timena maamin-áímmá

yaqtóráaro. maamin-aráín-áímmá tiqnókáq kámokaa kúbereq abo tokóruraa-puma múte yaúyoro. keráwáqtí tokóruraa-puma minnáe. Áánûqtun-aama Áánûqtuni Aokaq-Áágómá tímikaiye.

¹⁸ nunamummá tíq-tiq oro. nunamummá kéteraq Áánûqtuni Aokaq-Áágómá ayuwáiyana keráwáqá nóin-ainabi tínômma tiráátiniye. nunamummá kéteraq túbanaaq umá yokaa umá máero. máqtemma itáíq-itaiq kéo-kayukayabagaraq ¹⁹ keqtábágáráq nunamummá tíq-tiq oro. kemá tóyauqa ógaraananama Áánûqtuma árain-aimma arupú-aikaraq timínîqtaba minnáyaba nunamummá tero. kemá itó-uma waayúkati yúbáq Áánûqtuni aúpáq-yátááqá wení Metáiya Ítuqtaba tenúnnayaba Áánûqtukaq nunamupí timá áméro. ²⁰ kemá waayúkati yúbáq kéteq ikatíq íma ónúnnayaba minnáyabagaraq nunamupí tero. miraráámô Ítu Káríqtoqtaba tiráunaboq íbêqa kaarabútibi akoqnáá-annanapo (téininapo) atáá umátíkáawaq máune.

²¹ Tíkikati wemá min-áúbá-wánnáámá keráwáqtôpaq maména wíniye. wemá ketí máqte-qtataaqtaba kemô únnayaba móma timá-timiniye. wemá ketáái íráqô-tibaqawaaraa-naqa máena wení mayairáq uyátárai-nakoqtaba yáqtoqma akoqnáá kéiyé. wemá máqte-qtataaqa maabáq wái-qtataaqtaba timá-timiniye. ²² keráwáqá keqtááyábá itánôqtaba keráwáqtí tíyaqa umá tíqtaaiq ínîqtaba wemmá timákaraune.

²³ maami kaayoné-yátáákáráq akaí-yátáákáráq ketibotáá Áánûqtuyaa uyátárai-naqa Ítu Káríqtogaraq yeqtôpake kéitaq keráwáqá mayaígáae téq kétune. keráwáqtábá itáíq-itaiq umá yáqtorai-yataakaraq ketáái máqte-tibaqawaaraa-kayukagaraq mayaígáae téq kétune. ²⁴ keráwáqá keráwáqtí akaí-yátááqá uyátárai-naqa

Ipítiani 6:24

20

Ipítiani 6:24

Îtu Káríqtoq íma aúyatikeq keráwáqá máqtemma
Áánûqtuni íráqô-qtataaqa mayaígáae téq kágayaune.
kemá Póroe.

aúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa Language of
Papua New Guinea

Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long tokples Usarufa
copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons
Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format,
provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for
use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective
copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 Jul 2019 from source files dated 19 Jul
2019

0cfeeb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84